

झिगू बन्धन

(दश संयोजन)

कृष्ण (काश्यप)

१५/१०/४८

भिक्षु अश्वघोष

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

झिगू बन्धन

(दश संयोजन)

भिक्षु अश्वघोष

प्रकाशक :

बेखारत्न सिखाकार प्रमुख सपरिवार
तेबहाः, ये

बु. सं. २५३५

ने. सं. १११२

बि. सं. २०४८

ई. सं. १९९२

Dhamma Digital

प्रथमावृत्ति- १२०० प्रति

याकू :

शोभाभगवती प्रिन्टिङ्ग प्रेस

ढल्को, क्षेत्रपाटी

फोन-२१२५६१

स्व. श्रीमती मिश्री

दिवंगत श्रीमती मिश्री उपासिका

स्व० श्रीमती मिश्री उपासिका न्याहा काय् व निहा म्हाय्पिनि
 मां खः नापं न्याहा भौमचाया माजु जुया नं माजु पह मडुहा फुकसितं
 समभाव खना कलह छुं पिहां मवेक ज्यां व्यवहार बांलाका सुख व शान्त-
 पूर्वक जीवन हना ६२ दया बैसे आकाशाकां छु म्वाकं मत्यवं परलोक
 जुया वंगुलि जिमि परिवारया साब नुगः खोः । खजा सुयातं छुं दुःख
 मड्युसे याउंक प्राणतोता वन । म्वाना च्वं बले व्यवहार बांलाकाः धर्म
 कर्म याय्गुली नं उत्तिकं श्रद्धा चित्त तथा च्वंम्ह मिश्री उपासिकायात
 भि ला जुइ हे माः, भि थाय् हे लाइ धैगु जिमिगु विश्वास खः ।

भगवान् बुद्धया उपदेशकथं थः म्वाना च्वनाबले व्यवहार
 बांलाका धर्म कर्म याना तःसा व पुण्य नापं वनी मेपिसं पुण्य याना
 लुमंकी धका आशा याना च्वने म्वाः । मिश्री उपासिका दान धर्म
 याय्गुली अल्सी मचाहा थें ह्लाः नं तप्पाहा खः मन नं चक्कंहा खः ।
 पञ्चशील, अष्टशील नं बरोबर पालन याना च्वंहा खः । सुथे बहनी
 ध्याने नं च्वना च्वंम्ह खः । उकिं वयात छुं दुःख जुइ मखु धैगु जिमि
 विश्वास खः । एसा नं बुद्धवचनानुसार थः थिति जहान परिवारपिसं
 मडुम्हेसिया गुण लुमंका पुण्यकर्म याना पुण्यतोता बीगु छगू परम कर्तव्य
 धर्म खः । उकिं सब्बदानं धम्मदानं जिनाति अर्थात् फुकदानयात धर्मदानं
 त्याकी धाःगु बुद्धवचन लुमंका धार्मिक शिक्षां जाःगु सफू छापे याना
 दान बी दुसा थःपिन्त नं करपिन्त नं ज्ञान लाभ जुइ, पुण्य दै धैगु मती
 तथा पूज्य अश्वघोष भन्तेयात प्रार्थना याना थें वसपोल भन्तेनं थाकु
 मचासे करुणा तथा जि मनं तुनाथें जागु मनुमात्रयात दुःखं मुक्त जुइ

फेगु बस संयोजन (सिगू बन्धन) या बारे हवा: थुइगु कथं खीया
 बिज्यात । मेमेगु धार्मिक ज्या खं तस्सक लिमलासां अश्वघोष जन्ते नं
 फुसंत विकया थुइकां थुइके थाकुगु तर मथुइकुस्ये मगागु निर्वाण
 लंपुइ पंगल जुया ख्वंगु सिगू बन्धनयात बालाक सरल कथं व्याख्या
 याना बिज्यात । थुगु सफू छाये याना धर्मदान याय्हुगु अहो भाग्य
 संझे जुया । थुगु धर्मदानया पुण्यं दिवंगत मिथीयात निर्वाणया हेतु
 जुइमा धंगु कामना याना दान यानागु जुल । धर्मप्रेमी पासापिसं थुगु
 बस संयोजन धंगु बुद्धया शिक्षायात बारंबार इवना थुइका मने धारण
 याना व्यवहारे छ्यलेगु फुतः याना यंकल धाःसा अवश्य नं हित सुख व
 मंगल जुइ ।

भवतु सब्ब मंगल

बेखारत्न सिखाकार
 सपरिवार
 तेबहा

न्हापां ब्वने माःगु खँ

श्री बखारत्न उपासक तेवाहा, जिथाय् ज्ञाया धंदिल- जि मवुह्य श्रीमती मिश्रीया पुण्यस्मृतिस (गुण लुमंका) धर्मया सफू छगू छापे धाय्गु इच्छा दुगु खं प्वंका दिल । मेमेपि सफू छापे याय् धाईपिके जूसा न्येनेगु गउयोगु सफू ? बाखँला अथवा व्यावहारिक जीवनयात लोगु ज्ञानया शिक्षाया बारे ला धकाः छले गुलि छयबा खर्चं याय्त पयाना तयागु दु ?

बखारत्न उपासक याके थथे न्येने लोमन । वय्कः भिक्षु जीवन हने धुंकुह्य, भिक्षु पिनिगु दुःख सुखया खँ बांलाक धवायूम्ह थद्धादुम्ह छम्ह उपासक खः । बांलाक ह्यस्यूह्य जुया न्हागु सफूसां ज्यु धाई धका मती तयाः “बौद्ध नैतिक शिक्षा” या बारे च्वया यंका । सफू च्वे नं सिधल । लिपा छन्हु बखारत्न उपासक नापलात । वय्कः नं धंदिल- दश संयोजन (झिगू बन्धन) या बारे सफू दुसा ज्यु । न्हापा नं छकः छापे जुइ धुंकूगु खः । उगुपत्ति तसकं चिकिचा पँ जुल, खँ मगाः । उकि उकी मचा अपो हे खँ थपे याना ध्यान च्वंपिन्त नं लोगु कथं च्वया ब्युसा ज्यु ।

जितः ला फसाद जुल । नी स्वदँ (२३ वर्ष) न्हापा थज्यागु हे सफू श्रीमती रत्नलक्ष्मी उपासिकाया अनुरोध कथं च्वयागु खः । आः व सफू मालाः ब्वना स्वयां थः ह्यं च्वया तयागु खःसां थः ह्यं हे मथुथे, मिले मजुथे च्वन । नी स्वदँ न्हापा थुथे च्वंगु आः मथुथे, तस्सकं गम्भीर महसूस जुल । छाया धाःसा ध्याने च्वनीपिन्त लोकथं खँ तया च्वे माल धकाः बखारत्न उपासक अनुरोध याः गुलि जितः ला छुयाय्-छुयाय् जुल ।

दश संयोजन (बन्धन) या द्वारे मे-मेपिन्सं च्वे तःगु सफूत मासु माला । बल्लं भवन्त ध्यानं च कोशलयायन महास्थविरं 'संयोजन' धकाः च्वेतःगु सफू छगू लुयाबल । मन मचा यहीं बल । ध्वना यंका बले ध्याने च्वनी पित्त लोगु खेत उकी दुध्याना च्वंगु दुगु खना, तर फुकं जि मथू । छाया धाःसा धाः जि ध्यान अभ्यासं तापाना च्वना । जिगु ध्यान ला थो-कन्हे संविधानं हिन्दू राज्य घोषणा मानत तःगु खं लिकायका नेपाल धर्मनिरपेक्ष दे यायेगु थ लुम्बिनी विकास योजनया विना च्वंगु उया याकनं याकेगु पाखे । थुकी निस्ति हे जि राष्ट्रिय सभाय वनाच्वनाह्य ।

जि थः स्वयं बन्धने ध्यना च्वनाह्य बन्धनं मुक्त जुइगु सफू च्वे माःबले जितःला कपाः इयातुल, मछिये च्वन । हानं थह्य हे नं बालाक मथूगु खेत दुध्याना च्वंगु । खजा सफू च्वेत थह्य मथूसां थाकु मजू । निगू-प्यंगु सफू ध्वना स्वत, माय मचा हीका स्वे-स्वे लाकाः नं च्वे फु । सफू च्वेगु थो-कन्हे बुद्धि विलापिताया चि व कलमया चमत्कार थें नं च्वं । च्वयागु फुकं थह्य थुइका व्यवहारय छ्यलिपि ह्योचा जक । थह्य थूसाला सफू च्वयाये व्यवहारय मचासां छ्यले फेगु खः । स्वयं थ्व धो किया च्वनाह्य नं अपत्रावं बजे मजू । थुगु सफू तस्सकं गम्भीरगु जक मखु थुइका थें व्यवहारे छ्यले नं धःगु मजूगु जुया च्वन । उर्कि संयोजन (बन्धन) या द्वारे सफू च्वे मास्ते मबो । विधि व्यवहारे च्वनेमाः पित्त थुगु सफू पंगल व बन्धन हे जक जुइगु खना ।

बेखारत्न उपासक निकः स्वकः नापलात, न्हावल्ले ग्यनीगु सफू च्वे सिमधः निला ? लिमलाना च्वन धका तोह तयगु । लिमलाना च्वंगु नं खः । निगू निगू पत्रिकाया उयाः पुस्तक प्रकाशनमा च्वनाय प्रेसे वनेमाःगु व राष्ट्रिय सभाय नं बने मालीगु । च्वे धायबले थःगु प्रशंसा थह्य हे याय थें जुइला !

बेखारतन उपाक्यागु न्ह्यसः लुमंका च्व हे च्वेका धका कसे जुया कलम ह्लाःती कया तर कलम उस्त न्ह्या हे मन्हाः । थहां मथूथे च्वंगु खे मदन्त अनन्द कौशलथायन भन्तेयागु सफुती स्वयाः माय् हीका सारे यायेगु, तर फुकं मखु । फुकं जि थुनं मथू ।

झिगू संयोजन (बन्धन) मध्ये दकसिबे ह्लापांगु बन्धन सक्काय दिट्टि (सत्काय दृष्टि) संयोजन खः । आत्मवाद हे बन्धन घाःगु जुया च्वन जि थूथे । अये धयागु “जि” व “जिगु” धका क्वात्तुक ज्वनाः धाय्गु बानि खः । पूर्वग्रही जुइगु नं खः । मेकथं धाय्माल घाःसा थःहां मयानागु नं जि यानागु धाय्गु पहयात सत्काय दृष्टि घाःगु थे च्वं । थहां यानागु जूसा नं बार-बार धाय्बले न्यनीपिनि यो मजू । थथे धाय्गु बानि जुइबले क्लेश बढे जू, चित्त बलुसे च्वना सत्काय दृष्टि ख्वातुया वो । थम्हं यानागुयात याना धाय् ज्यू, तर उकी हे मनं क्वात्तुक ज्वना घमण्डी पह पिकाय् मज्यू । मध्यम मार्ग वना जक जि याना धाय् ज्यू । पाय्छि मात्राय् च्वनेमाः ।

जितःला थुगु बन्धनया खे हिसि मडुगु, तबयना च्वने मज्यूगु खः सां थुकिं मुक्त जुइ थाकु ताः । छाय् घाःसा जि गनं प्रवचन व्यूसां, च्चन्दा व्यूसां जिगु नां पिहां वो लाकि मवो धकाः पत्र-पत्रिका स्वे हयाय् । राष्ट्रिय सभाय् न्बवानागु गोरखापत्रे व रेडिओले जिगु नां मवल कि ..... ।

अले मती वनी गथे याना जि व जिगु धंगु भावना तंका छोयेगु । उगु बन्धनं गथे याना मुक्त जुइगु धैथे आय् बुया वंगु । छाय् घाःसा राष्ट्रिय सभाय् वना पारि श्रमिक व भत्ता वोगुलि मचा आम्बदानी दत । उकिं याना खर्चं नं उत्तिकं हे अपो जुल । आम्बदानी जूगु धाय् मास्ते मवो, खर्चं जूगु घाःसा मघासे च्वने हे मफु । बुद्धगयाय् तामाङ्ग धर्मशाला निर्माणयात रू. ५०००।-, चावानाउं विहार निर्माणयात रू. २०००।-, उर्लाबाडी बुद्ध विहार निर्माण यात

क. १०००१- धरान बुद्ध विहार यात क. १०००१- छद्म विरामी
 नेलोर बना वासः याः बनी म्हेसित क. १०००१- छद्म गरीबुद्ध
 विरामीयात क. ८००१- ध्यानकुटी मर्मतय् क. ५०००१- महिला
 सम्मेलनयात क. ५००१- स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन निशुल्क स्वास्थ्य
 सेवायात क. १०००१- धले भिक्षुपि ३ म्ह व भ्रामणे ३ ह्य जन्मा
 कुम्हे सित क्याम्पस व स्कूल फी लय-लय क. ५५६१- सहयोग विद्या
 चवना । थये धया चवनेगु नं सबकाय विट्टि व मान बन्धन हे खः ।
 धयसां धाय् मास्ते वो । थुगु बन्धनं मुक्त जुइ थाकु छनी ।

सफू चवयाचं बना । सिगू संयोजन (बन्धने) दुने लागु पटिघ
 (बवानुगु तें) धयाथाय् ध्यम । सिगू बन्धने फुक धयाथे हिसि मडुगु,
 गति मलागु, तोता छव्य् साःगु खंत खःसानं तें धयागु तस्सकं
 बवाचुसे चवंगु बांमलागु जक मखु अपो हे हिसि मडुगु नं पंगल व
 बन्धन जुया चवन । तें सुयां मयो कथं पंगल जुया चवं । तेंयात ह्का
 छव्य् योःसा मंत्री चित्त बःलाके माः धयागु खं बन । धाथे नं थुगु
 बारे कलम न्हाका चवना म्हेस्या मन तस्सकं याउंसे चवना बस,
 अनोबागु धानन्दया अनुभव जुल । धाथे नं कखवं मव्यक याउंके
 जीवन हनाचवने योसा मंत्री चित्त बःलाका चवने माः छनी । करपित्तं
 महीगु व मभि याना तःगु लुमन कि मने अशास्ति जू । धये हे थम्हं उपकार
 याना तयागु नं त्व मंका छव्य् फुसा, मयो ह्यसिया प्रति मंत्री याये
 फुसा तः धंगु सुखया अनुभव जू । ध्यान यानाया कल प्राप्त यायेत
 मंत्री तःधंगु वासः खः ।

धन जितः धनुभव जूगु छगू-निगू खं न्हायनेगु अपो खं जुइ
 मखु ताया । थये धाय्बले धःगु बयात थम्हंतं यायेथें जुइगु जक
 खःला ! जितः उपकार याना तःम्हं छम्हं हिसिणी (बनेपाय्) छु जुयाः
 ये विहारे दुर्हा मबल । उकि याना मने सुखमता; निर्द-स्वर्द तक सुख
 मताः । स्वर्द लिपा बहनि बुद्ध वन्दना याना परित्राम-पाठ याये बले
 विहारे दुर्हा मबोम्ह लुमंका वयात मि जुइमा, निरोगी जुइसा धकाः

मंत्रो चित्तं याना मती तयगु । गजबया खं खः लच्छि-निला लिपा
व तं चाया च्वंस्ह विहारे दुर्हा वल । आः बांजाक न्ह्यूखा वो,
भित्रता दत । ह्नापार्थेतुं श्रद्धा दु ख्वाः वो, निहास्यां आनन्द । मन
मिले मजूपिं निहा नाप लाना खं जुहुबले छाःगु मन नं वयातुया वं
धयागु अनुभव जुल । तर जिके मंत्री बांलाक यचुक दै च्वं धयागु
मखु । खं जक सयेका ज्या मयासे च्वमीपिनि प्रति मंत्री चित्त
बःमलानि ।

जितः सामान हिनामिना यात धकाः बांमलागु खं पिकया
मखुगु आरीप याःगुलि संघाराम तोता । व फुकं त्वःमंका संघाराम
रक्षा यायेया लागि, हाकनं संघाराम जितः लः ह्नाना व्यूगुलि अन
च्वं वना । थुगु बारे गुलिसिनं जितः दूढ प्रतिज्ञा मदुह्य, भाः मदुह्य,
सहनशक्ति मदुह्य धाःसां नं फुकं त्वःमंका अन च्वं वनागुलि आःयात
मन याउंसे च्वं, तं ववलाना वं । द्वेष भाव पाः जुया वन ।

जि राष्ट्रिय सभाय वन धका जितः च्वः बिया च्वंपि नं दु ।
इपि खना तं पिहां मवो, बरू ह्लिले मास्ते वो । इमिगुप्रति नं भिगु
मती तथा इमित जय जुइमा धका मती तथा च्वना । अज्ज नं छकः
निकः पुर्वागुही विरोधी लुमनी बले मंत्री चित्त बलुया धो, अले मन
मचा इयातुसे च्वना वइगु । थुकिं सीदु जिके मंत्री चित्त गुलि यचुइ
माःगु खः उलि यचुसे मच्वंनि ।

जि राष्ट्रिय सभाय वनागु थःगु स्वार्थं मखु । थः यस्से नं
मखु ने. क. पा. (ए. मा-ले) छोया व्यूगु बुद्ध धर्म प्रचार याय्या लागी
हे खः । उकिं ६० प्रतिशत धयार्थे मन याउंसे च्वं । अप्सां सत्काय
दृष्टिया बन्धनं च्वत्तुक छुटे मजूनि । उकिं मचा असन्तुष्ट भाव त्यना
च्वन तिनि । गुबल्ले-गुबल्ले च्वत्तुक द्वेष भाव तनी बले, लोमनी बले
मन नं शरीरनं कपाय् थं याउंसे च्वं, लुमनी बले नथे इयातु ।

मेगु नं छगू घटना लुमंसे बल । मेह छह नं जितः उपकार
याना तःह्य चः यस्से तापाना वन । जि नं व्यवहार बालके मफुत अये
धयागु वास्ता थाये मफुत । स्वदे-प्यदे तक ननुसुतु नं मदया वन ।
स्वाः मदुगु खं नं पिकया चवन धंगु खं न्यनाः तं पिहां बो । लिवा
मेपिनिगु सुभाव कथं वयाप्रति मैत्री चित्त तथा वयात ग्वहालि व
उपकार नं याना । व मचा बंस नं व्हस जुल । प्रसरणह्य नं जुय
चवन । फुगु-बाःगु ध्याधिक ग्वहालि नं याना मि जुइमा धकाः मव
तुना मंत्री चित्त याना बले आः बालाक सम्बन्ध बल । निह्यसिया नं
घानन्द जुल ।

मियू बन्धन मध्ये मेगु नं छगू धरवाया पुसे चवंगु हिसि
मकुगु संयोजन बु मान (धमण्ड) ध्व धमण्ड धयागु नं ग्यानापुसे चवंगु
बन्धन छः । थुकि याना कचवं व कलह व्याप्त जुया वं चवंगु दुः ।
भगवान् बुद्ध बरोबर भिक्षुपिन्त धया विज्याह- हे भिक्षुपि, छिमिसं
अभिमान (धमण्ड) छगू तोःता छ्वय् फुसा छिमित अरहन्त याना बीगु
बिम्मा काय धकाः । ध्व धमण्ड साप हे प्यानुसे प्यपुना चवने योगु
तोःता छ्वय् थाकुगु बन्धन जुया चवन । दियासलाइस मि सुला चवंगु
थं सुला चवं ।

भिक्षु जूसां, ध्यान भावना याना चवंसां, ध्यान गुरु जुया
चवंसां, सतिवट्टान धकाः जप याना चवंसां ध्व धमण्ड, अहंकार तोःता
छ्वय् अःपु मजू । ध्यानि योगी ते नं जि ध्यान गुरु, जि ध्यान याना
चवनाह्य, जि ध्यान केन्द्रे रेखदेख याना चवनाह्य धयार्थे धमण्ड दया
चवनीगु । ध्यान चवनीपिनि पाखें गुलि कर्तव्य पालन जुइ माःगु छः
आर्ष मीन भाव दयेमाःगु छः व खने महु । यजोगु अहंकारं याना
शान्ति पाखें तापाना चवनीगु, कचवं जुया चवनीगु, कलहं मतोतीन् ।
छे-छे चवकालिपिस्तं अथवा किजापिस्तं धर्मकर्म सम्भे जुया दान
स्पृसां चिके सम्भसे यात धकाः, दान बिल धकाः अहं भावं याना

कचत्रं विक्रया चवनीपि नं दु । खजा थकालिपिन्त हना—बना तयेमाः ।
 न्यने—कने याना सत्ताह व्याका यायेगु बांला । अयसां धर्मया ज्याः
 जू थाय् भिगु ज्याः याःगु खना मुदिता चित्तं (प्रशन्न मनं) भिगु व
 बांलागु यात खनीका धकाः मती तय् फुसा पुण्य लाइ, कचत्रं दे मखु ।
 मन चक्कनि बले आनन्दया अनुभव जुइ । मन कय्कुनकि असन्तुष्ट
 भाव, इर्ष्या व अहं भाव दया चवनी । थ्व अहं भाव मत्वाय्क दया
 वंगु खः । होस तथा चायेका चवने फुसा अहं भाव पाः जुया वं ।

घमण्ड धयागु गुबले दया वइगु थ्व नं सीका तये बहजू ।
 सुनानं याये मफुगु ज्याः याय् बले, सुनानं मच्चःगु तपंगु सफू चवया
 छापे याये बले, हिमालय गया सफल जुइबले, बांलाक बाखे कने सै
 बले, पुरस्कार व अभिनन्दन-पत्र प्राप्त जुइबले अहंकार दया वो । रूप
 बांलासा नं धयबा यक्व दय्वं, विद्वान जुइ वं, कार मोटरे चवना जुइबले नं
 घमण्ड दया वो । बांलाक म्ये हाले सल धाय् व नं अहं भाव पिहाँ वो ।

थ्व घमण्ड अथवा मान व सत्काय दृष्टि (जि व जिगु)
 धाय्गु पहनाप लिक्क स्वापू दु, थुपि निहा साप मिले जूपि पासापि
 खः । जि व जिगु धकाः ववात्तुक उचनेगु वानि याना यक्व हे त्वापु व
 कलह पिहाँ वया चवनीगु । नेपाःया संविधाने हिन्दू राज्य धकाः
 दुध्याका तःगु नं सत्काय दृष्टि याना खः । हिन्दुवे ब्राह्मणतय्गु अहं
 भाव दुर्गुलि ख; पूर्वाग्रह दुर्गुलि खः ।

मेमेगु सफू चवया बले खँ ताः हाकः व तःपे जुइगु । थुगु
 बन्धनया बारे चवया चवनाबले याकनं-याकनं खँ वक्काइगु । प्रकाशकं
 आशा याःगु खँत व्याख्या याये मफुत । अथे धयागु प्रथम ध्यान निसै
 पंचम ध्यानतकया खँ धवाथुइका वो मफुत । थः म्हं हे मथुगु गथेयाना
 व्याख्या यायेगु ? पंचम ध्यानतकया खँ अनगारिका धम्मवती याके
 न्यना थूथे भतीचा खँ दुध्याका बिगा । सफू चीपंचा जूगुलि भूमिका
 ताःहाकः याना बिगा ।

शुभु सफु दिवंगत वः श्रीमती मिथी मयजुवा पुण्यस्मृति
छापे याना दीम्ह बेखाररत तेबाहायात छापालं साधुवाद व दीर्घायु
नापं स्वास्थ्य लाभ जुइमा वकाः मितुनागुःदु । माःथे लिवाध्यकं धर्म
चेतना दया च्चनेमा ।

प्रफ स्वयाः व मेमेगु कथं नं ग्वाहाली याना व्युम्ह भिक्षु सुनन्दयात
नं धन्यवाद मयूसे च्चने मफु । बिहारे ध्यंक प्रफ हया बीगु-कयानं
यकेगु नापं बालाक व इलय हे सफु छापे याना व्युगुलि शोभा मगवती
प्रिटिङ्ग प्रेस परिवारयात नं छापालं धन्यवाद विद्या च्चनेमा ।

२२ पुस २०४८

ने. सं. १११२

भिक्षु अश्वघोष

संघाराम भिक्षु तालीम केन्द्र

Dhamma.Digital

धलः

<u>संयोजन</u>	<u>पृष्ठ</u>
१. क्षिणू बन्धन	१
१. सक्कायदिट्ठि	३
२. विचिकिच्छा	७
३. सीलव्वत परामास	११
४. कामराग	१६
५. पटिघ [त्तं]	१६
६. रूपराग	२५
७. अरूपराग	२६
८. मान [घमण्ड]	३१
९. उद्धच्च [चंचलता]	३६
१०. अविज्जा [अविद्या-अज्ञानता]	३६

झिगू बन्धन

(दश संयोजन)

छन्हु छह्य विद्वान धर्मप्रेमी गौतम बुद्धयाथाय वया न्यन-

अन्तो जटा वहिजटा जटाय जटिता पजा

तं तं गोतम पुच्छामि को इमं विजटये जटं ?

अर्थात् - सारा जनता संघर्षे संघर्षे दुबे जुया चवन । सकभनं मनूत संसारया जाले फसे जुया चवन । इमिगु दुःखमय बन्धन फेनां फेने मफय्क (ऋषिपिनिगु जटा थे) स्वत्तु मत्तु स्वया चवन । थ्व स्वत्तु मत्तु स्वयाचवंगु गथि गथे याना फेनेगु, सुनां फेने फइगु ? छल्पोल गौतम याके न्यना चवना ।

बुद्धं लिसः बिया धया बिज्यात- गुह्य मनुखं सदाचार सम्पन्न व प्रज्ञां युक्तजुया चित्तयात बसे तथा प्रज्ञा उन्नति याइ, उत्साही व कुशाग्रबुद्धिम्ह जुइ वं सांसारिक बन्धन यात चप्फुना छोइ ।

वसपोल बुद्धं हानं व्याख्या याना धै बिज्यात- मनूत झिगू प्रकारया बन्धने तक्कयना छटपटे जुया चवंगु दु व छु छु ?

- १) सक्कायदिट्ठि (जि जिगु धैगु क्वात्तु क्क ज्वना चवनेगु)
- २) विचिकिच्छा (म्वाः मदुगु शंका)

- ३) सीलवत परामास (अन्धविश्वास)
- ४) कामराग (सुख भोगया आशा)
- ५) पटिघ (मभिगु ववातुगु द्वेष)
- ६) रुपराग (भौतिक पदार्थया लालच)
- ७) अरुपराग (खनेमदुगु बारे आशा यायगु)
- ८) मान (अहंकार जि जिगु धैगु घमण्ड)
- ९) उद्धच्च (चंचलता, न्यासिचाइगु)
- १०) अविज्जा (अज्ञानता, मसः मस्यूगु)

थुपि क्तिता प्रकारया बन्धनयात बांलाक ह्यसीका मानव समाजया शत्रु भालया उगु बन्धनयात चफुना ह्योय फत धाःसा संघर्षमय जीवनं मुक्त जुया चवनेफं मखुसा जीवन संसारिक बन्धने हे तकयना संघर्षमय जुया चवनी । दुःखी जुया चवने माली ।

संयोजन (बन्धन) धयागु छु ? संसारिक संघर्षे (संसारया जाले तकयंका) फसे याना तइगु जालयात, बन्धन यात संयोजन धाइ । वट्टीस्म सत्ते संयोजेन्ति, बन्धनन्तीति संयोजनानि” अर्थात् संसारचक्रे मनूतेत न्या जाले कयंकेथे कयंका तइगु, सुका स्वत्तु मतु स्वया गथि चिने थे संघर्ष याकातइगुलि संयोजन धाई । खिपया ज्या हे प्यपुं क चिना, तयगु खः । वथेन्तुं थन चवयातयागु फिगू प्रकारया क्लेश (शत्रु, मभिगु विचार)या ज्यां नं मनूतेत संसारे चिना तइगु खः । उकिं थ्व फिगू प्रकारया क्लेशयात दस संयोजन (बन्धन) धाइ । आः छगू छगूया अलग अलग अर्थ दु धयागु श्वोका कायनु ।

१) सक्कायदिट्ठि (आत्मवादी जिगु धैगु वत्तातुगु दृष्टि)

थःगु शरीरया बारे मखुथे थुइका आत्मा मानेयाना यो यो थे सना जुइगु दुरुपयोग याय्गु यात सक्काय दिट्ठि धाइ । मनूतसें थःगु शरीरया अंग प्रत्यंग रूपया बारे वेदना (अनुभव) संज्ञा (ह्याउगु तुयुगु आदि लुमंकातेगु) संस्कार (बानि बसे जुइगु) व विज्ञान (चाय्का चवनेगु) थुपि प्यंगु उपादान स्कन्ध (आसक्ति समूह) प्रति आत्म भालपा चवनेगु यात सक्कायदिट्ठि धाइ । भच्चा उपोउखे वन धाःसा जिगु छेँ, जिगु बुँ जिगु सम्पत्ति, जिमि थःपरे जूह्य, जिमि पासा, इत्यादि रूपं अपो मात्राय् नातावाद, कृपावाद जुइगु यात सक्कायदिट्ठि धाइ । बौद्ध साहित्य कथं जक मखु साधारण जन भावना कथं नं अपो थः नाला ज्या याय्गु उचित खने मद्दु, अपवादं बच्चे मजू । बुद्धधर्म कथं मध्यम मार्गी जुइमा । अथे धयागु पाय्छि जुइमा, सीना नाघे याना नाता-वाद व कृपावादे लगे जुइ मज्जू ।

थ्व ज्ञीगु शरीर साधारण सँ, चिमिसँ, ला, हि, ववेँ, खि, च्व आदि स्वीनिता घृणित पदार्थं जाया च्वेँगु भ्वाथ जुया ध्वग्गितिनिगु, सिना वने मानिगु देह खः । उकिं थ्व शरीर परिवर्तन शील खः । अनित्य जूगुलिं दुःख जुल । छाय्कि थःह्यं धयाथे मद्दु, न्ह्यावलें ल्यासि ल्याय्हा जुया मच्चं । उकिं अनात्म अर्थात् आत्मा नित्य मखु धका थुइका काय्गुयात

(अनित्य दुःख अनात्म) त्रिलक्षण समाधि धाइ । छुं सारगु शरीर मखु धका थुइका मकागुलिं गुलिं गुलिं अहं भावे लाना स्वार्थी जुया करपिन्त दुःख बिया, दाजु किजायात शोषण याना जीवन हना चवन । किजापिसं वा दाजुपिसं धर्म कर्म याःसां, दान याःसां मुदिता चित्त (प्रसन्न) जुया लय्ताय् माथाय् कन् कचवं पिकया चवनीपिं दु । लवाना चवनीपिं दु । थ्व फुक्कं सक्कायदिट्ठि धैगु क्लेश बन्धन खः । थुंकिं याना जीवने यक्वं कंफट व अशान्ति जुइका बन्धन फेनां फेने मफय्क स्वत्तु मत्तु स्वेका चवने माल । थ्व फुक्कं सक्कायदृष्टि धैगु बन्धन याना खः ।

धार्मिक समाजे नं थुगु सक्कायदृष्टि (जि जिगु धैगु क्वा-
तुक ज्वना चवनेगु अहं भावं) मत्तुत्तुनि जिपिं महायान (तः-
धैपिं) जिपिं थेरवाद (हीनयान) शुद्धपिं धका क्वात्तुक ज्वना
चवंगु नं सक्काय दृष्टि याना खः । सम्यकदृष्टि गुलि दयमागु
खः उलि खने मद्दु । अनित्य दुःख अनात्म धयागु त्रिलक्षणया
यथार्थ ज्ञान व्यवहारे खने मद्दुगुलिं व अभ्यास याय मफुगुलिं
थ थःगु धर्म तःधंका चवन, थ थःगु धर्म संख्या बढे याना
(हिन्दू संख्या बढेयाना) मेमेगु धर्म यात क्वात्तेलेगुली ध्यान
तया चवन । धार्मिक क्षेत्रे जजमानत बढे यायगुली दृढ चित्त
जुया चवन । जिमि थाय् विहारे जक बोसा ज्यू, मेथाय् मवंसां
ज्यू धयागु भावना, जिमिगु ध्यान भावना केन्त्रे जक मनूत
बोसा ज्यू, मेथाय् मवंसां ज्यू धयागु कल्पना बढे चवंगु हे
सक्कायदृष्टि याना खः । हृदय परिवर्तन यायगु पाखे कुतः
मवन ।

व्यापारीतय नं ग्राहकत थयाय् जक वय्मा थका नाना प्रकारया कुतःयाइ मेपिन्त क्वफाय्गु प्रयत्नयाइ । प्रतिस्पर्धा धैगु माः तर करपिन्त छेकि तया मखु । थ थःगु ज्याय् बाँलाका इमान्दारी जुया प्रतिस्पर्धा घाय्माः । थः गथे याना उन्नति जुइ धयागु विचाः याइगु मखु कि थः ल्युल्यु मेपिं थाहाँ मवेसा धकानं कुप्रयास याइपिं दु । व्यापार धयागु हे थःगु जीवन निर्वाह याना समाज सेवा समझे मजुसे धन कुवेर उवोगु साधन समझे जुया च्वन । उकिं भिगु जाकिइ मभिगु त्वाक छ्याय्गु, चिनी, घयो, मतचिकं सुचुका पेट्रोले मतचिकं तया अन्यायरुपं हाकु बजार याना नाफा नया च्वन । थ्व फुकं सत्कायदृष्टि क्लेशं याना जुया च्वंगु खः । खजा व्यापार व सम्पत्तिस व्यक्तिगत अधिकार जुगुलिं थथे हाकु बजारी घाय्त थाय दया च्वंगु खः । थुकिं याना हे शोषक व शोषित समाज दइच्वंगु अले सकभनं संघर्ष जक खने दया च्वंगु खः ।

राजनीति क्षेत्रे नं छगु हे पार्टी टुक्रा टुक्रा जुया थो थो दया च्वंगु सत्कायदृष्टि खः ।

थ्व शरीरे यथार्थरुपं स्वत धाःसा खने दुगु, रुप, वेदना, संज्ञा, संस्कार व विज्ञान जक खः । थुकियात पञ्च उपदान स्कन्ध धाई । थ्व पञ्चस्कन्ध यात मखुथे थ्वीका च्वंगुहे आत्मा दु धैगुलिं खः । रुपे आत्मा दु । वेदनाय् आत्मा दु । संज्ञाय् आत्मा दु । संस्कारे आत्मा दु । विज्ञाने आत्मा दु । खने दयाच्वंगु फुकं रुप खः । रुप खना बाँला-बाँमला, यो मयोआदि छुं अनुभव जुइ अले उकीयात वेदना धाइ। वेदनां लिपा ह्याउं,

वाडें, मिसा मिजं आदि संज्ञा जुल । अनं लिपा बांला-मला,
मिसा मिजंया बारे मने कल्पना जुया चवनीगु यात संस्कार धाइ
मेरुथं धाय्माल धाःसा बानि बसे जुइगु मने ववातुक लुमना चव-
नीगु यात हे संस्कार धाइ । अनं लिपा विज्ञान- ज्यू-मज्यू, भि-
मभि, बांला-मला श्वीका काय्गु शक्ति यात अर्थात् चेतनायात
विज्ञान धाइ । थुपि न्याता चीज मिले जुया श्व श्नीगु शरीर
बने जुया च्वंगु खः । थुकियात पंचस्कन्ध धाइ ।

थःगु शरीरया बारे मखुथे थुइका च्वंह्य खेमा महारानीया
घटना खं न्ह्यथने । खेमा महारानी साब बांलाह्य जुया थःगु रुपे
तस्सकं घमण्ड व आशक्त जुया च्वंह्य जुल । भगवान् बुद्ध श्व
शरीर न्ह्यावले स्थिर मजू, बांलाना मच्चं धै बिज्यागुलि खेमा
महारानी बुद्ध प्रति द्वेषभाव तया चवन । लिपा बुरी जुया
वसेलि थःगु रुप अभिमाने तंका बुद्धया शरण वना अरहन्त
जुया दुःखं मुक्त जुल । जि व जिगु धंगु ववात्तुक उवना
चवंतले यात शान्ति वै मखु दुःखं मुक्त जुइ मखु । न्ह्यागुं मध्यम
मार्ग जुइमाः ।

२) विचिकिच्छा (स्वामदुगु शंका)

शंका याय्गुयात विचिकिच्छा धाइ । बुद्धधर्म कथं शंका हे तस्सकं ग्यानापुगु पाप खः । थथे धका शंका याय् साथाय् नं मिखा तिसिना च्वं धागु मखु । छुं छगू ज्या याय्माल धाय्वं थथे जुइ ला ! सुनां छुं धाइला, धर्म मलोला धका चिन्तन याना निर्णय मयासे ग्याना च्वनेगु, स्वामदुगु शंका याना च्वनेगु यात विचिकिच्छा धाइ । अथे शंका दुह्यसिनं छुं नं ज्या पूर्वक याना नइ मखु । थःगु स्वतंत्र न्ह्यपुं ज्या काय् मफइगु हे शंका खः ।

समाजया [मनूया] प्रगति व उन्नतिस दिगू संयोजनं [बन्धनं] बाधा बिया च्वंगु खः उगु दिगू मध्ये छगू विचिकिच्छा [संदेह, शंका] खः । थव चित्तया अस्थिर अवस्था खः । थुकि याना उन्नतिया लँपुइ पंगल जुया व्यू, बाधा जुया व्यू ।

पालि भाय्या सफुती दुगु कथं शंका च्यागू थासे जू वं । बुद्धया बारे शंका । धर्मया बारे छु धयागु निर्णय याय् मफंगु शंका । संघया बारे छु खः धयागु थुइका काय् मफया जुइगु शंका । शिक्षाया बारे शंका शिक्षा छाय् माल, छुकीयात शिक्षा

धाइ धयागु ज्ञान मदुगु, निर्णय याय् मफुगु शंका । न्हापा
 न्हापाया खँया बारे भ्रमे जुइगु शंका । पूर्व जन्म दु-मदु धयागु
 बारे ज्ञान मदया भ्रमे लाना चवनीगु शंका । सी धुंका लिपाया
 बारे कल्पना जुइगु शंका । प्रतीत्य समुत्पाद [हेतु प्रत्यय
 कारण व फल] या बारे शंका । थुकथं शंका जक जुया छुंहे
 ज्याय् न्हाचिले मफइगु अले अन्तद्वन्द जक जुया भ्रमेलाना कं
 कं हे बन्धन छ्वासुइ माथाय् कन वधातुया स्वत्तु मत्तु स्वया
 जटिल जुया फेनां फेने मफइगु जुल । साधारणतया अशिक्षित
 जनतायाके ला शंका दइगु स्वाभाविक जु हे जुल । तर स्वा
 स्वा थाय् नं शिक्षित वर्गं नं शंका उपशंका याय्गु उन्नतिया
 बाधो खः । शंकां याना हे खः पासां पासा, देशं देशया बिचे
 संघर्ष जुया चवनीगु । खय्त ला चवे कनागु सत्कायदृष्टि याना
 परस्पर शंका जुइगु खः । उकिं स्वा स्वा थाय् शंका याना
 चवनेगु पाय्छि मजू । गथेकि- सुं छह्य मनु लँया सिथे दना
 छह्य पासा नाप खँ लहाना चवन, तर व मनु धाःसा ताले
 मलाह्य जुया चवन । अथे धका मेम्ह मनु मभिम्ह मखु । अय् नं
 मभिम्ह मनु नाप खँ लहाना चवंगु खने वं गुलिसिनं तुरन्त शंका
 याइ कि फलानाम्ह नं स्यनका धँगु । अथे खनेमात्रं शंका
 याय्गु मिले मजू । वास्तविक परिस्थिति छु खः पत्तालगे
 याय्गु आवश्यक जू । थथे अनावश्यक कथं शंका याय्गुयात
 विचिकित्सा धाइ । थ्व नं छगू सांसारिक बन्धन खः उन्नति-
 या पंगल खः । थन व्यावहारिक जीवने जुइगु खँ जक
 न्ह्यथना ।

आः हाकनं छक पालि सफुती व्याख्या याना तःगु कथं
अध्ययन याय्नु ।

१) भगवान बुद्धया बारे शंका- थ्व नं निगू कथं शंका
जुइगु दु धका धै तःगु दु । [क] बुद्धया शरीरया बारे शंका
[ख] बुद्धया गुणया बारे जुइगु शंका । वसपोल तथागतया
बारे शंका या अर्थ खः महापुरुष लक्षणया बारे भ्रम जुइगु ।
छाय् धाःसा चक्रवर्ती जुजुपिनि शरीरे नं थुजोगु महापुरुष
लक्षण खने मद्दु । उकिं वसपोल बुद्धया शरीरया बारे शंका
जुइगु ।

बुद्धया पाले ब्रम्हु छम्हेस्या भगवान् बुद्धया ३२ लक्षणया
बारे शंका जुया च्वना दँ दँ ल्यू ल्यू वना परीक्षा यात । मेगु
फुकं शंका निवारण जुल । तर बुद्धया लिङ्गया बारे शंका
निवारण मजुल । शंका लयना च्वन । छन्हु सुं मद्दु बले व
ब्राह्मण बुद्धयाथाय् वना थःगु शंकाया खँ न्हयन । अले बुद्धं
व ब्राह्मण यात लिङ्ग वयना बिज्यागु खँ सूत्र पिटके उल्लेख
जुया च्वंगु दु । पूज्य अमृतानन्द भन्ते नं च्वया बिज्यागु बुद्ध
कालीन ब्राह्मण सफुती दुथ्याना च्वंगु दु ।

२) बुद्धया सर्वज्ञताया बारे विचिकित्सा [शंका] ।
वसपोलयाके न्हापायागु, आः वर्तमान व लिपायागु बारे
सीका काय्गु ज्ञान दु लाकि मद्दु ?

३) बुद्ध धर्मया गुंनू लोकुत्तर गुणया बारे शंका ।
स्रोतापत्ति मार्ग आदि प्यंगु मार्गया बारे शंका, स्रोतापत्ति
फल आदि प्यंगु फल या बारे शंका, निर्वाणया बारे शंका ।

४) लोतापत्ति- मार्ग व लोतापत्ति- फल आदि - मार्ग फल प्राप्त आर्य-श्रावक संघया अस्तित्वया बारे शंका अले वहे आर्य-श्रावक संघयात बियेगु दानया फलया बारे शंका ।

५) शील, समाधी व प्रज्ञाया भावना यानागुलि प्राप्त जुइगु फलया बारे शंका ।

६) पंच स्कन्ध, श्रिचयागु घातु व पंचइन्द्रिय न्हापा दुगु खःला धेगु बारे शंका अथे हे लिपा नं देगु खला धेथे शंका ।

७) न्हापा व लिपाया अस्तित्वया बारे जुइगु शंका ।

८) प्रतीत्य समुत्पादया सिद्धान्तया बारे शंका । अथइय नं थ्व शंका जुया चवनीगु मनया विकृति खः । लोभ द्वेष व मोहया कारणं हे थथे जुइगु खः । छम्ह मूर्ख बुद्धया गुण व वसपोलया योग्यताया बारे छु थुइका काय् फं ? न विइवास हे याय् फं । थथे धया नं तःगु दु यदि सुनां नं बुद्धया गुण लुमंका प्रीति व आनन्द अनुभव याइ व प्रज्ञावानम्ह जुइ । गथे कि छम्ह खराचां लालकया समुद्र पार जुइ फं मखु, अथेहे छम्ह मूर्खम्ह मनुखं बुद्धया गुण रुपि समुद्र गुलि तःजा धेगु सीके फं मखु ।

गुम्ह मनु सांसारिक सुखभोगे हे जक मुले जुया चवनी, आसक्त जुया चवनी वयागु लागी सत्गुणया छुं वास्ता व महत्त्व दे मखु । गुम्ह प्रज्ञावान मनुखं सत्यज्ञानया साक्षात्कार वाय् धुंकी वं संसार दुःखं मुक्त जुइगु इच्छा याइ, वं हे जक सद्-गुणया मू सीका काइ ।

३) शीलव्रत परामास संयोजन (कर्मकाण्ड)

अबौद्ध धर्म नाना प्रकारया कर्मकाण्ड व अन्धविश्वासं थाय् कया च्वंगु दु । शीलव्रत परामर्शं अर्थात् छांलाना च्वनेगु शील, चिकुबलेनं खुशीया लखे दुबिना च्वनेगु, तांनो बले मिपना च्वनेगु, छ्पों क्वेलाका तुति च्वे लाका च्वनेगु शील, खिचार्थे खरानी चाःतुला च्वनेगु इत्यादि व्रत च्वनेगु दुष्कर्म याय्वं हे मुक्ति प्राप्त जुइ धैगु विश्वास [क्लेशयात अन्थेतुं तथा केवल शरीर यात जक पीडा बिइगु धारणा] । इमिगु मिथ्या आचरण बांला ताया उकिं क्कित भिजुइ धका बौद्धतसे अनुसरण व विश्वास यात धाःसा उकीयात शीलव्रत परामास [अन्धविश्वास] धाइ । ठीक समझदारी दुपिं बौद्ध धार्पिसं अन्धविश्वासगु ज्यायात तापाका छोय् माः ।

अन्धविश्वास धयागु खिच्चा पूजा, सापुजा, ध्वंप्वाः पूजा प्राणी हिंसा याना बलिपूजा, यज्ञ होम आदि अनेक प्रकारया पूजा आज्ञा याना शुद्धि व थःगु मनोकामना पुरे जुइ धयागु विश्वास फुकं शीलव्रत परामर्शे [अन्धविश्वासे] लाःवं । नांगां च्वं च्वनीपिं, तुति छ्पों जक चुया च्वनीपिं, छुं चीज मनसे च्वनीपिं गुकिं याना धर्मलाइ, पाप मदयावनी धका भापिया च्वनेगु फुकं शीलव्रत परामासया अंगत खः । थ्व नं सासारिक बन्धन खः । थज्योगु बन्धने तक्कयना च्वने मज्यू । थुजागु यज्ञ होम

याना चवनेगु बन्धने लाना च्वंगुलि साधारण जनताया जीवन दुःखमय जुया च्वन । उकिं थ्व नं छगु क्वातुगु बन्धन खः ।

साधारण अशिक्षित जनतायाके जक मखु परम्परागत संस्कारे लाना च्वंयि शिक्षित तयके नं थज्यागु अन्धविश्वासगु कर्मकाण्डत भति भति लयना च्वने फु । बुद्ध धर्मया सफुती च्वय्या तःगु कथं च्वे उरुलैख जूगु स्वगु संयोजन (बन्धन) स्रोतापत्ति मार्गे थ्वन धाय्बं मदया वनी अथे धयागु उगु बन्धनं मुक्त जुइ । फिगु नं संयोजन (बन्धन व गथि) फेनेत प्यंगु तहले थ्यंके माः । स्रोतापत्त, सकृदागामी, अनागामी व अरहन्त । थुपि प्यंगु तह ले थ्यंकेमाः । थुपि प्यंगुलिसं थ्यन धाय्बं दुने नं पिने नं गथि चिबा च्वंगु संघर्ष मदया वनी । छाय्कि वर्गभेद, शोषण दमन नीति धयागु दइ मखु । वर्गभेद दत्तले संघर्ष दया हे च्वनी ।

अन्धविश्वासे लाम्ह ब्राम्हण

सीलबबत परामास छु खः धंगु थुइका बीत बुद्धकालीन घटना छगु न्हयथने । श्रावस्तीया घटनाः खः । बरमु छसेस्या पुसमहीनाया चिकुबले खुसी बना लखे दुबिना स्यु स्यु हाहां मोल्हुया च्वन । अबले अनाथपिण्डकया दासी पूर्णिका लः कावना च्वंबले बरमु चिकुक मोल्हुया च्वंगु खना न्यन-बाज्या ! जि ला जिमि मालिकं बो बी धका ग्याना चिकुक लः काः वया । बाज्याया सुखना ग्याना चिकुक लखे दुबिना मोल्हुया च्वनागु ?

बरमुयालिसः खः- सुखना ग्याना मखु थःह्यं याना तयागु पाप चुइक छोय्त मोल्हुया चवनागु ।

पूर्णिकां धाल- बाज्या मोल्हुइबले पाप चुइक यंकुसा धर्म नं चुइक यंकी नि ! हानं मोल्हुया धर्मात्मा जूसा ला लखे न्ह्याबले चवनीपि न्या, सर्प, ब्यांचा, काबले आदि जन्तु त बाज्या सिबे नं धर्मात्मा जुल नि । पूर्णिकां हानं धाल- बाज्या मन शुद्ध जुइमा, करपिन्त दुःख जुइगु ज्या याय् मज्यू खं नं ल्हाय मज्यू । करपिनि पंगल जुया म्वाना चवने मज्यू । मिथ्यादृष्टि जुइ मज्यू । अले मो मल्हुसां धर्मात्मा जुइ । मोल्हुया खिति भचा ला चुइक यंकि तर मति कुरा पह व बांमलागु पह चह चुइक यंकि मखु । चित्त शुद्ध जुइमाः ।

बरमु नं बिचाःयात- मोल्हुया पाप चुइक यंकुसा धर्म नं चुइकः यंकि धागु ठीक जू । बरमु नं न्यन- मैचा छ गथे खं सःगु ? गन न्यना तयागु ?

पूर्णिकां लिसः बिल- भगवान् बुद्धया पाखें । अबलें निसें बरमू मोल्हु मवन बुद्धया शरणे वना सम्यक् दृष्टि जुल ।

स्रोतापन्नया बारे बांलाक खं थुइके माला चवंगु दु । सत्कायदृष्टि, (अहंवादि) विचिकित्सा (शंका) शीलव्रत परामर्श (अन्ध विश्वास) स्वंगू संयोजन (बन्धनं) मुक्त जूहा स्रोतापन्न जुइ । मेकथं धाय् माल धाःसा निर्वाणपाखे वनीगु धारे लाःह्य न्ह्याबलेसां वं निर्वाण लाभ याइगु निश्चित । स्रोतापन्ने थ्यन कि सम्यक दृष्टि (ठीक समझारी) दुहा जुइ ।

निध्यादृष्टि दइ मखु । न्यना खंय विश्वास याइमखु । सः मखु
 बांलाक थुइका काइ । वयाके म्वाः मदुगु अन्धविश्वास दइ मखु ।
 वया बुद्ध धर्म व संघयाप्रति अचल श्रद्धा दया चवनी । वं न्यागु
 शीलयात छुटे मज्जीक पालन याइ । अथे धयागु १) हिंसा
 याइ मखु, २) खुयाकाइ मखु, ३) व्यभिचार याइ मखु,
 ४) मखुगु खं ल्हाइ मखु, ५) मादक पदार्थ त्वनी मखु ।

मेगु कामराग (मोजमज्जा यायगु) पटिघ (क्रोध) थुपि
 निगु संयोजन (बन्धन) नापं साधारण रूपं मुक्त जुइ फुसा
 व सक्रदागामी जूह जुइ । थुकिया अर्थ थ्व संसारे छक हे
 जक जन्म काइम्ह जुइ । अनं लिपा व जन्म मरणया बन्धनं
 मुक्त जुइ । ह्लापां यागु संयोजन (बन्धनं) पूर्णरूपं मुक्त जुल
 कि व अनागामी जुइ । थुपि ह्लापां यागु न्यागु संयोजनया
 कारणं हे थ्व संसारे जन्म काइगु सः । अनागामीया अर्थ सः
 हानं थ्व संसारे दइ मखुम्ह । किगुलीं बन्धनं मुक्त जुल कि
 अर्हत जुल धाइ ।

स्रोतापन्नया अर्थ हानं छक थुइके नु । थुकिया अर्थ सः
 निर्वाण रूपी जलया धारे लाय् धुंकुम्ह । वनं खुसिया सिथं
 सिथं वना च्वंगु लःया धार मखु । दथुइ च्वंगु लःया धार गुगु
 कि गनं पंगल मवेक न्ह्याना हे चवनी । न्ह्योने पना च्वंसां नं
 हानं चाहिला स्रोतेसं ला वनी । व स्त्रीत गन वना च्वंगु धाःसा
 निर्वाण पाखे । निर्वाण धयागु सीधुंका प्राप्त जुइगु स्थायी
 सुख मखु । थ्व हे जन्मे जुइगु स्थायी आनन्द पूर्णगु शान्ति सुख सः ।
 क्षणिक सुख मखु । थौं कहेया भासं धाय्माल धाःसा शोषणं

मुक्त जुइगु, चिन्तां मुक्त, लोभ लालच व छलकपटं मुक्तगु स्वतन्त्र
जीवन हनेगुयात निर्वाण धाइ । छाया धाःसा निर्वाणया अवस्थाय्
थ्यन धाय्वं छलकपट, ठगेयाय्गु, तःहं चीहं आदि वर्ग भेद
दइ मखु । लोभ द्वेष मोह दइ मखु स्थायी सुखया चि खः ।
पूरानवसां पुलांगु कुसंस्कारं मुक्तगु अवस्था । पुराकथं हृदय
परिवर्तन जुइ धुंकुगु अवस्था ।

Dhamma Digital

४) कामराग संयोजन (भोजमज्जाया इच्छा)

पञ्चकाम (सांसारिक सुख भोग) सम्बन्धी इच्छा व आशायात कामराग धाइ । अति मात्राय् आसक्त जुया चवनेगु आशा खः । मिलां बां बां लागु रूप स्वै, न्हायपनं बां बां लागु शब्द न्यनी, ह्लासं बास नतुनी, भूतुं सासागु नै, शरीरं नाइसे चवंगु स्पर्श याइ । न्याता पञ्च इन्द्रियं रूप शब्द आदिस मुले जुया आसक्त जुया चवनेगुयात पञ्चकाम धाइ ।

काम राग वा इच्छायात निगू भाग थलें फुः—

- १) पिने खने दुगु भौतिक वस्तुया लोभ व इच्छा
- २) मानसिक इच्छा । मनं आशा याइगु

पिने खने दुगु वस्तुया इच्छाया अर्थ खः, रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्शया इच्छा । मानसिक सुखया अर्थ खः इन्द्रिययात मागु तकं मनं कल्पना याना पूर्ति जुइगु इन्द्रिय सुख सम्बन्धी आशा व कल्पना । चिकि हाक याना धाय्माल धाःसा भोग विलाषिताय् आसक्त जुइगु ।

कामभोग [भोग विलाषिता] या इच्छा धंगु गुबलें लुधनी मखुगु, तृप्ति जुइ मखुगु तृष्णा खः । सक्कायदिट्ठि, विचिकिच्छा, सीलब्बत परामास, न्यागू उपादान स्कन्ध सांसारिक रसस्वाद कायगुलि चैतसिक [मानसिक] आनन्द

कायगुली लगे जुलकी जक व संयोजन [बन्धन] धका धाइ । छाया धाःसा उकि मनुतेत भवचक्र [संसारया जाले] तवयंका तै, उकि हे बन्धन धाइगु खः । थुकिया मुख्य अर्थ खः मनुतेत शुभ व अशुभ कर्म चिना तइ, सांसारिक जाले तवयंका तैगु हे बन्धन खः । गुबले तक भोग विलाषिताय् आसक्त जुया चवनी अबले तक दुःख मुक्त जुइगु आशा याय्गु व्यर्थ खः ।

मिखा, न्हाय्पं, ह्नाय्, म्ये व छ्यंगु वा शरीरयात भुले याइगु रूप, शब्द, गन्ध, रस व स्पर्श न्यागु विषय दु । मनुखं थुपि प्रियंकरगु आरम्भणे “जि” व “जिगु” धका क्वातुक उवना चवनीगु । थ्व हे तृष्णा मानसिक दुःखया कारण खः । इन्द्रिययात भुले याना तैगु रूप आदि विषय साधारण अज्ञानिते लागी न्हाइपुसे चवनी, तर बुद्धिवान् प्रज्ञावानपिनि लागी छुं मखु, यो ताइ मखु, न्हाइपु ताइमखु । ध्यानीतसें थ्व शरीर यात अनित्य, परिवर्तन शील, सित कि थ्व ३२ प्रकारया ला, हि क्वेया शरीर ध्वगिगना वनीगु धका खंका चवनी । धार्थेया योगी तसें जक अशुभ कथं खनी ।

भोग विलाषितारूपी बन्धनं मुक्त जुइगु उपाय पाखे छक नं विचाः याय्नु । भौतिक विलाषिताया बारे यो तालं अपो मनं कल्पना यात कि ज्ञान फन हे बन्धने तवयनी । प्रज्ञां अनित्य, दुःख, अनात्मा धका कल्पना याःसा कामराग तना वनी । खुगु कथं अभ्यास याःसा भोग विलासया बन्धनं छुटे जुइ फः—

१) थ्व शरीरया बारे अशुभ कथं भावनाया अभ्यास,

- २) ध्व शरीरे मलमूत्रं जाइच्चंगु बु धका ज्ञानं खंकेगु,
- ३) इन्द्रिय संयम जुइगु ।
- ४) भोजन पायस्त्रि मात्राय् सेवन वाय्गु, (आपा मनेगु),
- ५) सत्पुरुष पिगु संगत,
- ६) भिगु जक खँहाय्गु,

थुकथं बुने निसँ ज्ञानं खंका अभ्यास याना यंकल धाःसा
अरहत जुइत थाकुइ मखु, भिगु बन्धनं मुक्त जुइ ।

५) पटिघ (तँ) संयोजन (द्वेष)

घृणा व मयोगु पह पिहाँवल कि तँ पिहाँ वै । तँ व क्रोध अर्थात् द्वेष भावनायात् पटिघ संयोजन (बन्धन) धाइ । क्रोध नं संसारया जाले तक्कंका तइ । तँया जोशे होश हे मदया वने यो । मयोपिं खनेवं जक तँ पिहाँ वइगु मखु, मयोगु, मसागु जा, क्ये तरकारी खन धाय्वं हे तँ पिहाँ वो, अले छुं ज्या याय् मास्ते मवो । थः यो पिन्त माने मयात् धाय्वं नं तँ पिहाँ वे यो, व थेन्तु थः मयोपिन्त मानेयात् धाय्वं नं तँ पिहाँ वे यो । मिसा मिजंते थः योम्हेसित मेपिसं येकल धाय्वं नं तँ पिहाँ वे यो । गुबलें भुजिं खना तँ पिहाँ वोसा गुबलें लुखाय, गनं छयो हाःसां तँ पिहाँ वो । ताचामिले मजुया ताः चाय्के मफुसां तँ पिहाँ वे यो । भुतली मिच्याके मफुसां नं तँ पिहाँ वो । अले शत्रु खनी बले ऊं हे का तँ पिहाँ वैगु सहयानां सहयाय् थाकुइगु । उकिं शत्रुत दहे मदुसा ज्यू ।

द्वेष (तँ) पिहाँ वैगुया गुता खँय् घृणाया कल्पनां खः—

- १) थ्व मनूनं जिगु विरोध यात ।
- २) थ्व मनूनं जिगु विरोध याना चवन ।
- ३) थवं जिगु विरोध याइ तिति ।
- ४) थ्व मनुखं जि योम्हेसित स्यंकल ।

- ५) थ्व मनूखं जिमि पासायात स्यका चवन ।
- ६) थ्वं जिमि पासायात स्यंकी तिति ।
- ७) थ्व मनूनं जिमि शत्रुयात ग्वहाली बिल ।
- ८) थ्वं जिमि शत्रुयात उपकार याना चवन ।
- ९) थ्व मनूनं जि मयोमेसित उपकार याइ तिति ।

थुकथं कल्पना याना चवन कि द्वेष भाव गुबलें तनी मखु । सूत्रपिटक अनुसार घृणा व तें पिहां वंगु तरिका मेगु नं दुः-

- १) फलानाम्हेस्यां जित ग्वहालि मब्बु ।
- २) फलानाम्हेस्यां जित उपकार याना मच्चं ।
- ३) फलानाम्हेस्यां जित उपकार याइ मखु ।
- ४) फलानाम्हेस्यां जि योम्हेसित ग्वहालि मब्बु ।
- ५) फलानाम्हेस्यां जि योम्हेसित उपकार याना मच्चं ।
- ६) फलानाम्हेस्यां जि योम्हेसित ग्वहालि बी मखु ।

गुह्य मनूयाके घृणा व द्वेष भाव दया चवनी वं थ्व निर्णय याय् फं मखु थःह्यं याना चवनागु ज्या ठीक लाकि बेठीक, भिगु लाकिकि मभिगु । उकि भगवान् बुद्ध धंविज्यागु दु क्रीधी, तंकालीह्य मनू मिखा कांहा धका ।

ह्लिकां ङंगनं (भुलूखां) ह्लिने मखं, वथेन्तु कोखं बहनि मखं । तर गुह्य मनूयाके मेपिनि प्रति घृणा जक याना चवनी वं ला ह्लिने नं चान्हे नं छुं खनी मखु । मिखा कांनेसिनं संपु नं खनी मखु,

बांलाक जुइ नं फँ मखु । व न्ह्याबलें दुर्गती हे लाना चवनी ।

भगवान् बुद्धं धया बिज्यागु दु याउँक जीवन हना चवनेगु इच्छा दुसा क्रोधयात परमशत्रु समझेजु छाय्धाःसा तँ धयाम्हेसिनं मनूयात न्ह्याबलें दुःखे जक लाका बी । तँ यात त्याके फुह्य महान भाग्यवानह्य जुइ ।

तंकालिम्ह बरमु छम्हेस्यां न्यंगु प्रश्न यात लिसः बिसे भगवान् बुद्धं धैबिज्यात- क्रोध व घृणा यात छोय्का छोय् फुसा सुख दै, वयात शोक गुबलें दै मखु ।

क्रोध व घृणां मुक्त जुइगु इच्छा दुम्हेस्यां भिगु जक विचारयाय् माः, संगत भिनेमाः, भिभिगु उपदेश न्यनेमाः, धैर्य दय्का चवनेमाः अथे हे मेपिन्त नं अथे याय्गु अभ्यास याय्माः । वातावरण बांलासा जक तँ पिमकासे चवने फँ । बिकःपि मनूत कम जूसा शान्त वातावरण दया चवनी ।

मुयां थुगु संयोजनं (बन्धनं) मुक्त जुइगु इच्छा दुसा, थव ल्वेयात वासः याय्गु इच्छा दुसा वासः हासीके माल, वासः छत्रले सय्के माल । क्रोध रूपी ल्वेयात वासः खः मैत्री भावनाया अभ्यास । मन क्यातुसे चवका मेपिन्त शत्रु भापिगु मखु पासा भापिगु अभ्यास । स्नेह व शुभ कामना याय्गुयात मैत्री याय्गु धाइ । थुकिं अपो याना सुख हे जुया चवनी । मन क्यातुका मैत्री भावनाया अभ्यास याय्गु फुक धर्मयासिकं चवे ला । धर्म मध्ये दकसिबे थकालिह्य मैत्री खः धाइ ।

छन्हु भिक्षुपि सःता भगवान् बुद्धं धया बिज्यात- यदि सुंभिक्षुं

पलख जक मंत्री भावनाया अभ्यास याना चवनी व जिगु अनु-
शासने चवंहा, जित ह्यास्यूहा जुइ । मनूतसें ड्यूगु दान कयार्थे सार
जुइ, नयागु पचे जुइ । पलख जक जूसां मंत्री भावना अभ्यास
याना चवंहा भिक्षुयात सुनानं दान बिल धाःसा व दानद्वारा
अनन्त पुण्य लाइ । पलख जक मंत्री भावनाया अभ्यास याःम्हेसित
दान बियाया फल थुलि मछि दु धाःसा ह्लिया ह्लियं अभ्यास
याना चवंहा भिक्षुयात दान बी बले गुलिजक फल पावे जुइगु
जुइ ।

सुभूति धयाम्ह महास्थविर गुबलें गनं भिक्षा बिज्यात
धाःसा भिक्षाया लागी पिवा चवने बले वसपोलं मंत्री भावना
याना बिज्याइ । मंत्री भावना याय् धुंका तिनि भिक्षा स्वीकार
याइ । थथे याना बिज्याइगु छाय् घाय् बले दाताया पुण्य बढे
जुइमा, हित जुइमा धका खः ।

मंत्री भावनाया लाभ कि छता कना तःगु दुः-

- १) याउंक चने दइ,
- २) याउंक न्ह्यो वइ,
- ३) बांमलाक हाना चवनी मंछु,
- ४) मनूते येका चवने दइ,
- ५) अमनुष्यं (हारां पिसं) नं प्रशंसा याइ,
- ६) देवतापिसं रक्षा याका चवने दइ,
- ७) शस्त्र अस्त्रया भयं तापाना चवनी,
- ८) चित्त एकाग्र जुइ फु,

- ६) ख्वा यचुसे च्वं च्वनी,
 १०) बेहोश जुया सिनावने मालीमखु,
 ११) वया न्ह्याबलें सुख पूर्वक जीवन हनाचवने दइ.

मैत्री भावनाया अनन्त शक्ति दु । राजकुमार सिंहबाहुं थः अबुयात निकः तक नं स्याय्गु कुप्रयास यात । निकः तक नं असफल जुल, छाय् धाःसा वया अबुं थः काय् प्रति स्नेहतया मैत्री भावना याःगुया कारण खः । वया बौम्हेस्यां मती तथा च्वन जिकाय थः नापं ह्यिता च्वंगु लुमंका च्वन । तर गुबले वया काय सिंहबाहुं थःत स्याय्त कुतः याना च्वन धंगु खँ सी कल अबले तँ पिहाँ वल अबले लाक हे वयात बाणंकल व तुरन्त सित । मैत्री दुबले व महुबले गाककं पाःगु खँ थुगु घटनां सीदत ।

कामराग व पटिघ धयागु सकृदागामी तँय् थ्यनी बलें तकं भति भति ल्यंदया च्वनी तिनि । फुकं नाश मखुनि, तर वातावरण न्हापा स्वया बांलाय् धुंकी । न्हापायागु परिस्थिति मखे थुंकी । अनागामी धयागु स्वंगू तँय् थ्यन धाय्वं सक्काय दिट्टि, विचिकिच्छा, सोलब्बत परामास, कामराग व पटिघ न्यागू संयोजनं मुक्त जुइ नाप नाप इस्सा (ईर्ष्या) मच्छरिय (मात्सर्य-कंजूसी) कुकुच्च (पश्चाताप) जुइगु नं मदया वनी । ईर्ष्या धयागु करपिनि भिना वइगु व करपिनि धन सम्पत्ति खना नुगः मुइगु अले बेको मिखां स्वया हाकु नुगलं ज्या याना स्यंका बिइगु । (थन धन सम्पत्तिया मतलब कर-

पिन्त शोषण व दुःख बिया कमाय् याना तःगु धनया बारे मखु ।) अज्योगु धनयात बुद्धं नं प्रशंसा याना बिमज्या ।

मच्छरिय धयागु नुगः स्याइगु पह खः । कंजूसी पहयात नं धाइ । कंजूसीम्हेस्यां थःके दुगु कौबागः नं परोपकारया लागी ला छु खँ थः नय् त्वनेगुली नं छघली मखु । थुकथं थःके दुगु धनया दुरूपयोग याना जुइ । थः मचा खाचा पिन्त तकं नके त्वंके पुंके मयासे धन अर्थे स्वथना तइ ।

कुक्कुच्च धयागु मखुगु खँ लहानागुलि व ज्या यानागुलि पछुतावे जुइ मालीगु अर्थात पाप कर्मयाय् धुंका पश्चाताप जुइका चवनी । उलि जक मखु भिगुज्या याय् मफेका चवने बले नं पश्चाताप जुया चवनीगुयात कुक्कुच्च धाइ । सित्तिजक याय्लात धका नुगः मँछिना चवनी । अनागामी मार्गे थ्यन धाय्बं थुपि क्लेश हानं गुबले नं लिहाँ वइ मखुत, दइ नं मखुत । अनागामी शब्दया अर्थ हे हानं गुबले लिहाँ वइ मखुत धाःगु खः । सकृदागामी धागु हानं छक लिहाँ वइतिनिगु व दया वइतिनिगु धागु खः ।

६) रूपराग संयोजन (रूपे आसक्त जुइगु)

संसारे मिखां खने दक्क चीज वस्तुत फुकं परिवर्तनशील खः अनित्य खः । उरिं फुकं सामान्यरूपं "रूप" धाय्फु । तर थन रूपरागया अर्थ खः सूक्ष्म-भौतिक अस्तित्व प्रति तृष्णा, आशा जुइगु, लोभ जुया च्वनीगु । थुगु रूप लोक ब्रह्मलोकं च्वे अकनिष्ठ-देवलोकं क्वे च्वंगु धका सफुती च्वया तःगु दु । सफुती च्वयातगु अनुसार थुगु ब्रह्मलोके जन्म काइह्य प्राणी अनेक कल्प तक म्वाना च्वं हँ । तर इरिं नं सदां टिके मजू । इरिं ब्रह्मलोकं गुबले च्युत जुइ (कुतुं वइ) अबले इमिसं थ्व मस्यु कि गन गुबले गज्योगु थासे जन्म काइ ।

रूपी ब्रह्मलोके जन्म कावनेगु आशाघात रूपराग संयोजन धाइ । पारिसद्यादि झि खुगु ब्रह्मलोक दु धका विश्वास याइगु धर्मयात हे रूपराग धागु खः । थ्व नं संसार चक्रे तक्कंका तइगु जुया बन्धन (संयोजन) धाइगु खः । थुकथं आशा याय्गु व्यर्थ जक मखु छगु पंगल व बन्धन नं खः । उरिं थुगु बन्धनं मुक्त जुइमाः धका वसपोल बुद्धं सारनाथे भवचक्रं मुक्त जुइगु उपाय आर्य अष्टांगिक मार्ग (लँपु) क्यना बिज्यागु ।

सफुती च्वया तःगु कथं रूपलोके जन्म काः वनीम्ह मनु ध्यान लाभीम्ह जुइमा । प्रथम ध्यानया न्यागु अंग दु ।

- १) वितर्क
- २) विचार
- ३) प्रीति
- ४) सुख
- ५) एकाग्रता

युधि लौकिक प्रथम ध्यानया अंग खः ।

१) वितर्क- ध्यान याय्त मागु आरम्भण (निमित्त) पृथ्वी कसिण, आपो [लः] निमित्त, तेजो [मि] निमित्त, अट्टि [क्वे] निमित्त व आनापान स्मृति आदि ध्यान सम्बन्धी तर्क याना साला काय्गु यात वितर्क धाइ । खूब मेहनत याना निमित्त क्वातुकेगु आवश्यक जू । उकीयात हे वितर्क धाइ ।

२) विचार- निमित्त मती तथा मिखा तिसिना फेतुना उगु निमित्त विचाराधीन जुइगु "लः" निमित्त कया "मि" निमित्त कया उकी विचाः याना अनित्य खंका चवनेगु यात विचार धाई ।

३) प्रीति- आरम्भणे मेहनत याना साला काय् नं म्वाः, विचार नं याना चवने म्वाः नितां पूवने धुंका मने आनन्दया अनुभव जुया चवनीगु अवस्थायात प्रीति धाइ । युकीयात मानसिक प्रीति धाइ ।

४) सुख- स्वंगू नं ध्यान पूवन कि शारीरिक सुख नं दुगु अनुभव जुइ । प्रीति व सुख उर्थे हे खः सा नं मानसिक

सुख व शारीरिक सुख थुलि हे जक फरक खने हु ।

५) एकाग्रता— श्व पञ्चम ध्यानया अंग खः । वितर्क, विचार, प्रीति, सुख धैगु दैमखु चित्त एकाग्रता व उपेक्षा जक दे । सुख नं दुःख दे मखु । तर थनं तक लौकिक ध्यान तिनि । ध्यान बः मलात कि पतन जुइ फुनि ।

प्रथम ध्याने — वितर्क, विचार, प्रीति, सुख व एकाग्रता

द्वितीय ध्याने — विचार, प्रीति, सुख एकाग्रता

तृतीय ध्याने — प्रीति, सुख एकाग्रता

चतुर्थ ध्याने — सुख एकाग्रता

पञ्चम ध्याने — एकाग्रता व उपेक्षा [स्थिरता]

जक ल्यना चवनी । गुम्हेसिया श्व ध्यान प्राप्त याय्गु इच्छा जुइ वया शरीर, वचन शान्त व संयमित जुया शील परिशुद्ध जुइमाः । अनं लिपा वं सुं योग्यम्ह गुरु वा आचार्य-याके थःत लोगु ध्यान विधि स्थना काय्माः । अनं लिपा गनं योग्यगु थासे बना ध्याने चवनेगु ।

ध्यान याय्त अयोग्यगु थाय्— त तः खागु भवन [छेँ] भ्वाथगु छेँ, तब्बागु चलित्गु लँपु लिक्क लागु छेँ, पुखुयालिक्क लागु थाय् ।

स्वाँ माँ व फलफुलमा यक्व दुगु थाय्, यक्व मनूत हूल दुगु थाय् । लिक्क बं दुथाय्, डाकुतसेँ दुःखबीगु थाय्, जहा-ज दिकातइगु बन्दरगाह दुथाय् । निगू देशया सिमाना लिक्क

लागु थाय् । भूत-प्रेतं दुःखं बीगु थाय् । कल्याणमित्रं मदुगु
 थाय् । तर न्ह्याथाय् जूसां मन व चरित्र अशुद्धम्ह जुलकि वं
 ध्यान प्राप्त याना काय् फँ मखु, व सफल जुइ मखु । छुं बाधा
 मदुथाय् जूसा अवश्यनं एकाग्रता व शान्ति प्राप्त याय् फँ धका
 नं सफुती च्वया तःगु दु । ध्याने च्वनेगु धंगु तालीम काय्गु
 खः । तालीम काय्धुन धाय् वं व न्ह्याथाय् च्वंसा नं वया
 चित्त चंचल मजुइमाः चित्त वः लाय्माः मन व्वातुइमाः, उकि
 बखते बखते ध्यानया अभ्यास यानावं च्वनेमाः । होश बलाका
 च्वनेमाः, सतर्क जुया, सचेत जुया च्वनेमाः धाइ ।

७) अरूपराग संयोजन

[अभौतिक (खनेमदुगु) अस्तित्वया लोभ]

अरूपरागया दुने प्यंगू आयतन (अंग) दुथ्याना च्वंगु दु:-

- १) आकाशानञ्जायतन,
- २) विज्ञानञ्जायतन,
- ३) आकिञ्चञ्जायतन,
- ४) नेवसञ्जा-नासञ्जायतन ।

यदि सुं मनुखं थुपि प्यंगू मध्ये छगूली जन्म कायगु इच्छा याना च्वन धा:सा अथवा थुगु बारे वया मने आसक्ति दत धा:सा अरूपरागे दुबिना च्वंह्य जुइ ।

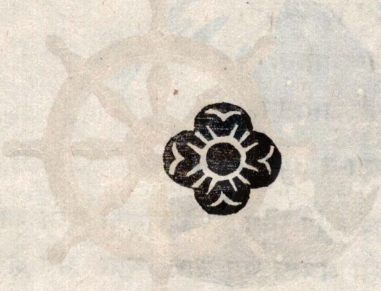
रूपया छुं हे अस्तित्व खने मदुगुलि थुपि प्यंगू नं आयतने छुं स्पर्श (लहार्ति थोगु) मदु, न छुं प्रदार्थ खनि हे दु, न न्यनेगु छुं शब्द दु । पूरा हे अरूप सून्यगु लोक यात अरूप लोक धाइ ।

ध्यान द्वारा हे जक अरूपलोके उत्पत्ति जुइ फु । संक्षेप (चिकिहयाना) धाल धा:सा थुकथं योग अभ्यास यात धा:सा अन थ्यने फु- गुम्हेस्यां न्यागू स्कन्ध (रूप, शब्द, गन्ध, रस व स्पर्श) यात अनित्य समक्रे जुइ, दु:ख समक्रे जुइ, अनात्म

समये जुइ । वं थथे भाःपिइ कि अरूप लोके थुपि दुःखत छुं
मदु, रूप लोकं नं मुक्त जुया प्यंगू ध्यान प्राप्त याना चवने
दै । थव नं छगू बन्धन हे खः ।

खने मदुगु ब्रह्मलोके व देवलोके (स्वर्गे) जन्मका वनेगु
आशायात अरूपराग संयोजन (बन्धन) धाइ । आकाशानञ्चाय-
तन आदि प्यंगू ब्रह्मलोके जन्मका वनेगु इच्छा व चर्या नं
संयोजन खः । उकि बौद्धत थुकि नं मुक्त जुइ फय्के माः ।

Dhamma.Digital

द) मान संयोजन (धमण्ड)

मनूत च्वे च्वंगु दर्जा क्वे कुतुं वनीगु छगू तःधंगु कारण खः
मान (अहंकार, घमण्ड, तःधंसू पह ।) मनुखं मनूयात तुच्छ
खना घृणा याइगु, नीच खनेगु कुबानियात मान धाइ । तःह्लं
सू जुइगु धाइगु नं थुकियात हे खः । धनी म्हेसिनं गरीबयात-
ह्यपे याय्गु, नीच खनेगु, तुच्छ खनेगु, हेला याय्गु थ्व फुकं
जुया च्वंगु मानं याना खः । ख जा अहंकार धयागु तःमिमेसिके
जक दइ धयागु मखु, विद्वानमेसिके, जातं च्वेलाग्हेसिके,
ध्यानगुरु जुया च्वंपिके, छक निक ध्यानसिविरे जक च्वने
धुं कुपिके नं अहंकार दु । गरीब व जातं क्वे लापि निम्न वर्ग
याके नं घमण्ड दु । क्वे च्वंगु जातितय् नं थः जक च्वे थाहाँ
वने मास्ते वो । थः स्वया क्वे च्वं पित्त थकाय् मयो ।
गथेकि परिगणित वर्ग तय् (नाय्ते) थः थजातिपि नापं च्वनेयो
तर थः स्वया क्वेलाःपि च्यामे पोरेत नाप च्वना नय् मयो ।
थ्व नं घमण्ड हे खः । गुलि गुलि आख ब्वना तःपिसं आखः
ब्वना मतःपि थः माँ बाँ यात हे गिन्ति मया । ब्वना तःपि
भाजु मय्जुपि तरकारी न्याः वना बास्केट (कलःचा) ल्हाति
जोना वय् मछ्छा । थ्वः नं घमण्ड हे खः । गुलि गुलि किजा-
पिसं भिगु ज्याय् दान आदि ब्यूसां दाजु म्हेस्थां समर्थन

मयाइगु जक मखु विरोध तक नं याइगु । थःके मन्यंसे यातधका तंचाइ चवनी । थ्व नं मान, अहंकार खः । खजा शिष्टाचार कथं छुं ज्या याय्त थकालिपिके न्यनेगु बांला । तर गनं गनं न्यना चवनाकि भिगु ज्या जूसां याकी मखु । बांलागु ज्या याइ बले म्वालका भिगु ज्या खः बांलात धका लय्ताया अनुभोदन याःगु जूसा यक्व पुण्य लाइ, धर्म लाइगु खः । छगु वर्ग मेगु वर्गयात (घनीतसें) घमण्ड याइगु ग्यानापुगु अहंकार खः ।

मानव समाजे वर्ग संघर्ष जुया च्वंगुया छगू मुख्य कारण थ्व अहंकार खः । थ्व अहंकार गुकथं दया वंगु व गोगु प्रकारया दु थुखे पाखेनं छक विचाः यायनु । गुबले मनुखं मती तै व सोया जि कम ला ! अथवा जि नं वथे हे ला खःनि, बराबर जू, अथवा व सोया जि क्वे हे लाः नि थथे मती तया वया न्ह्यपुइ घमण्ड जाया चवनी, उकिं मानया अवस्था स्वंगू दु, मान, अभिमान व अधिमान ।

संसारे दुपि अभिमानपि मनूत स्वथी भाग थले फु ।

१) थःत मेपि सोया नं तः-हंह्य, च्वेलाह्य, दर्जा अपो ! दुम्ह भापिम्ह ।

२) थःत करपिनि बराबर, बयाके गुलि ध्यबा दु जिके नं उलि हे दु, वया जात व जिगु जात नं वहे, वनं उलिहे आखः च्वना तःह्य जि नं उलि हे सःम्ह धका भापिम्ह ।

३) थः मेपि स्वया क्वेलाह्य, मसम्ह व ध्यबा नं मवुम्ह । थुकी न्हापायाम्ह (प्रथम श्रेणीस) जुजुपि लाय्फु । मंत्रीगण

निगूगु श्रेणी लाय् फु ।

कर्मचारी वर्ग स्वंगूगु दर्जाय् लाय्फु । थुपिं स्वखल सिके च्वे च्वंगु स्वता प्रकारया अभिमान, अहंकार दया वे फु ।

गुबले छहा जुजुं मेहा जु जुया सिकं थः तःधंहा समके जुइ अबले दया मने कल्पना जुइ कि वयाके सिबे जिके धन, भूमि व दरवार आदि कम मजू ।

अथे हे छहा साधु वा भिक्षुं नं समके जुइ कि जिति जंहा, सः स्पूहा बबना तःहा मेहा मदु । उकिं जि हे च्वेला, जि हे थकालि, जि हे शीलवान खः । मेपिं सु नं उलि मज्जं । थुकथं तःहं छु पहलं याना च्वे च्वेपिं मनुत कुतुं दया च्व । मेपिन्त नं दुःख बिया च्वं । थुकिं याना वर्ग संघर्ष जुया च्वंगु ।

अथे हे छहा जुजुं थः बराबर समके जुया, व व जि छु पाः धन जनं व बलं समान धका अभिमान याना च्वनी । साधु व भिक्षुं नं अथे हे बराबर समके जुया अहंकार याना च्वनी । व स्वया जि छु कमला! व व जि छु पाः व स्वया जि मसःहा खः धका नं घमण्डया खँ लहाना च्वनी ।

यदि सुंमन्त्री, थः समानहा मेहा मन्त्रीया बारे विचार याइ मेहा मन्त्री जिस्वया क्वेयागु दर्जाय् लाःहा खः । थः व स्वयाय् च्वे ला । थुकथं अभिमान याइ । व मेपिन्त क्वत्यलेगु स्वै ।

थुकथं थः समानह्य मंत्री जूसा जिपि निह्य बराबर धका
अहंकार पिकया चवनी । थः मचा कवे या दर्जाम्ह जूसा जि व
स्वया कवेया दर्जाम्ह धका न बिचाः याना अहंभाव पिकया
चवनी ।

कीसं खना चवना अभिमान व धमण्ड गुकथं पिहीं धंगु
धंगु । थुकि सीदु थव धमण्ड पह न छगू बन्धन खः । गजबगु
खं ला भिक्षु जूसां नं धमण्ड व अभिमान पिहीं वै चवनीगु ।
बुद्धया पाले छम्ह भिक्षुं मलोगु, मिले मजगु कथं अभिमान
पिकागुलिं छम्ह गृहस्थी याःके क्षमा पवके बिल । व घटना
थन संक्षिप्तं न्ह्यथनेगु बांलाइ ताया ।

बुद्धया पाले मच्छिकासण्ड धंगु नगरे छम्ह प्रसिद्धम्ह
विद्वानम्ह चरित्रवान चित्रगृहति उपासक दुगु जुया चवन । व
स्रोतापन्नम्ह जुल । व उपासकं भिक्षुपि बिज्याइ बले चवनेत धका
विहार छगू निर्माण याना तल । अन हे सुधम्म धंम्ह भिक्षु
छम्ह नं दु गुम्ह कि व हे उपासकं लहिना तःम्ह ।

छन्हु सारिपुत्र महास्थविर व मोग्गल्लायन महास्थविरपि
निम्हं चाह्युं ह्युं अन बिज्यात । व हे चित्र गृहपति उपासकं
स्वागत याना वसपोल पिनिगु उपदेश न्यना अनागामी जुल ।

अनं लिपा चित्तगृहपति वसपोलपि निम्ह सितं कन्हेसिया
लागी भोजन निमंत्रणा यात । अनं लिपा व हे विहारे च्वंम्ह
सुधम्म धंम्ह जिक्षु यात नं निमंत्रणा यात कन्हे सारिपुत्र
भन्तेपि जिथाय् भोजन बिज्याइगु । व सुधम्म धंम्ह मतिकुराम्ह

अहं भाव दुम्ह जुया चवन । वया मने खँ लहात जि थनसं
 च्वंम्हेसित न्हापान्तुं छुं मघासे पिनं वोपिन्त निमंत्रणा याय्
 धुंका तिनि जितः निमंत्रणा यात । जिके छक हे ल्हापां
 मन्यं । थथे मती तथा व हाकुनुगःम्ह सुधम्म भिक्षुं निमंत्रण
 स्वीकार मया । निमंत्रण वनेमखु जक धाःगु मखु उम्ह चित्र
 गृहपति उपासकयात नं लाक्व पाक्व धया बो बिल । अनं
 लिपा बुद्धया थाय् वना नं उपासकं अपमान यात धका चुक्लि
 याः वन ।

भगवान् बुद्धं व हे भिक्षु यागु दोष ठहरे याना चित्र
 उपासक याके क्षमा फों हुं धका धया बिज्यात । व भिक्षुं क्षमा
 फोनेत माने मजू । लिपा क्षमा फोंने हे माल । वयागु अभिमान
 दमन याय्या लागी हे भगवान् बुद्धं वयात क्षमा फोंके व्यूगु
 खः । लिपा व चित्र उपासकं नं व भिक्षुयाके क्षमा फोन । थव
 अभिमान व अहंकार धैगु थःत नं परयात नं हानि जुइगु खः ।
 उकिं थव नं छगू बन्धन खः ।

६) उद्धचच संयोजन

[चंचलता]

सुयागुं थःगु इच्छा छगू पूरा जुइबले, मनं तुनाथे ज्या जुइ बले अपो मात्राय लय ताः वया न्यासि चाइगु पह यात उद्धचच धाइ । उलि न्ह्याः थुलि न्ह्याः मदया चंचल स्वभाव जुइगु । नौ (खरानी)द्वे अप्पां कयके बले नौ छ्वम्हुना व्वया वइथे चित्त व्वया वइगु अवस्थायात उद्धचच धाइ । मेकथं धाव् माल धाःसा चित्त थातं मच्चनीगु, एकाग्रता मदंगु, अशान्त जुइगु खः । उद्धचच ५३ प्रकारया चेतसिक मध्ये छगू खः । थ्व फुक्क हे अकुशल चित्ते दै चवनी ।

झीसं थ्व चित्तया छगू अंगया बारे सीका तक्माःकि गथे जुया चंचल जुया उत्पन्न जुइगु, थ्वया ज्या छु ? थ्व समुद्रया लः सना च्वथे थ्व चित्तनं अस्थिर जुया च्वं । समुद्र अशान्त जुया चवनी थें थ्व चित्त नं शान्त मजू ।

गुबले थ्व चित्तयात उद्धचचया भूतं दुबी उबले पँया चव-काय् चिना तःगु ऋण्डा फसं गुलि फरफर सनीगु खः अथे हे थ्व चित्तया नं अवस्था खः । अथे धयागु छुं वस्तुइ चित्त प्यपुनकि उद्धचच रुपी फसं उखे थुखें पुइकः यंकि यो । छुं छगू निमित्त वा वस्तु खनकि बेढंगं कल्पनायात कि धुकिया

कारणं चित्तं चञ्चलं जुडुगु । गथेकि मिजंतय् मिसाया रूप खनी बले धा मिसां मिजंया रूप खनी बले बेढंगं कल्पनायात कि मन भार भार मिनेयो । यो त्यो जुया च्वापि मिसा मिजंया मन अथे हे चञ्चलं जुडुगु धका मुक्त भोगी तसें धया च्वं ।

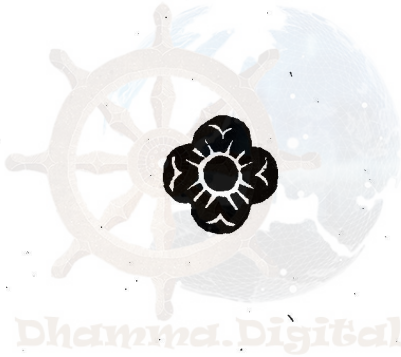
धार्मिक भासं धाय्माल धाःसा यदि सुनां नं अनित्यगु वस्तुयात नित्य, दुःखयात सुख अले अनात्मयात आत्मा धका भालपिल कि, थुकथं विचाः यात कि बेढंगं विचाः यागु जुडुगु । उकिं बुद्ध वचन कथं उगु निमित्ते रसस्वाद याना विचाः मयात धाःसा उत्पन्नं सज्जनिगु बेढंगगु कल्पना उत्पन्नं जुडु मखु, अर्थात् चित्तं भार भारां व धुक धुक मिनी मखु । उत्पन्नं जुडु धुकुगु चञ्चलं चित्तं नं मदया वनी ।

ध्वं चञ्चलं चित्तं शान्तं याय्त्तं मनुखं समथं विपश्यना भावनाया अभ्यासं याय्माः । समथं धैरुं भावनां न्यागु पंगलं बाधा (पञ्चनीवरणं) मदया वं । व खः- कामच्छन्द = (मोज मज्जाया इच्छा) व्यापाद = (बदला काय्गु भावना) थीन मिद्ध = (न्ह्योगुलु व अत्सी) उद्धच्च कुक्कुच्च = (चञ्चलपनं व पश्चात्ताप) अले विचिकिच्छा = (शंका)

यदि सुं योगीया ध्यानं प्राप्तं याय्गु इच्छा दुसा थःत लोगु छगु कर्मस्थान (ध्यानविधि) (विपस्सना) ध्यानं छगु ल्पया काय् माः । अले एकान्तगु थासे यौगाभ्यासं याय्माः । यदि थुकथं क्रम-क्रमं बांलाक अभ्यासं यात धाःसा अन्तर्मुखी जुया थःगु दोष खंका यंकल वयात शान्तिं प्राप्तं जुडु ।

विषयना भावना घयागुया अर्थ सारा संसारे बुगु नाम
 रुप (भौतिक पदार्थ व मन) अनित्य, दुःख, अनात्म धका
 थुइका थःत थःम्हं म्हसीकेगु, अन्तरमुखी जुइगु थः सुघार जुइगु
 करपिनिगु निन्दा चर्चाय् लगे मजुइगु खः । उद्धच्च मदेका
 छ्वेत मेगु नं उपाय धंतगु दुः- १) विद्या, २) धर्मया बारे
 छलफल, ३) अध्ययन, ४) थःस्वया सः स्यूपिनिगु संगत ।
 ५) धार्मिक खलहा बल्हा ।

१०) अविज्जा संयोजन [अविद्या-अज्ञानता]

उद्धच्च (चंचलपन) अहंत जुल कि जक च्वत्तु क मदया वनी ।

अविद्या या अर्थं खः छुं मसः मस्यूगु । मुख्य मथूगु ला प्यंगू आर्य सत्यया खँ खः । - दुःख आर्य सत्य, दुःख समुदय (दुःखया कारण) आर्यसत्य, दुःख निरोध (दुःख मदेका छोय्गु) आर्य सत्य, दुःख मदेका छोय्गु लँपु आर्य सत्यया बारे अज्ञानता (मस्यूगु) यात अविद्या धाइ । साधारण रुपं मूर्खता यात अविद्या धाइ । मूर्खं भिगु मभिगुया छुं हे भेद मस्यू । वयाके छुं हे समझदारी थुइका कायेगु शक्ति व बुद्धि दइ मखु । न्ह्यागुं मखुथें जक थुइका काइ ।

अविद्यां हे मनूतेत मभिगु ज्या याका तँ अले भिगु ज्या याय्गुलिं रोके याना तँ । भिगु ज्याय् पना बो । अविद्याया भूत दुबिना चवनी बले थ्व पंचस्कन्धया उदय-व्यय (उत्पत्ति व विनाश) या बारे छुं मस्यू, मथू । मिखां मखंम्ह बराबर खः । लँ द्रना चवंम्ह थें धना समझे जूसां ज्यू । अविद्याय् लामेस्यां गुबले भिगु ज्या नं याय्फु, मभिगु ज्यानं याय्फु, तर बयाके ज्ञान मदु, मथू भिगु ज्या यानाया छु फाइदा, मभिगु ज्या यानाया छु वेफाइदा ।

गुबले सुनानं प्यंगु आर्यं सत्ययात यथार्थं थुइका काइ
अवले व मनु अविद्या रुपी बन्धनं भुक्तं जुइफु, अले अहंतव
प्राप्त याइ ।

सुत्तपिटके थासं थासे प्यंगु आर्यं सत्यया व्याख्या थुकथं
याना तःगु खनेदु :-

हे भिक्षुपि ! दुःख आर्यसत्य धयागु छु ? जन्म जुइगु दुःख
खः, बुरा जुइगु दुःख खः, सी माःगु दुःख खः, शोक जुइगु दुःख
खः, खोया चवने माःगु, विलाप याना चवने मालीगु, विन्ता व
पीर जुइका चवने माःगु दुःख खः, दिक्क जुइका चवने माःगु
दुःख खः, इच्छा जूगु पुरे मजुइगु दुःख खः । संक्षिप्तं धाय्माल
धाःसा थ्व न्यागु उपदान स्कन्धयागु शरीर हे दुःख खः ।

भिक्षुपि ! दुःख समुबय (दुःखया कारण) आर्यं सत्य धयागु
छु ?

भिक्षुपि ! थ्व गुगु हानं हानं जन्मया कारण खः, थ्व गुगु
लोभ व रागं युक्त खः, न्ह्याथाय् नं मजा काइगु गुगु तृष्णा खः
गथेकि कामतृष्णा (मोज मज्जा या इच्छा) भव तृष्णा (हानं
जन्म काय्गु इच्छा) अले विभव तृष्णा (हानं जन्म काइ मखु
धका लाको पाको सना जुइगु स्वभाव) थुपि स्वंगु प्रकारया
तृष्णा हे दुःखया कारण सत्य खः ।

भिक्षुपि दुःख नाश याय्गु आर्यं सत्य छु खः ?

चवे कनागु स्वगु नं तृष्णायात नाश याय्गु पाखे धनेगु

मार्गं आर्यमार्गं सत्यं खः । दुःखं मदेकेगु । च्यापुं लैपुः-

१. सम्यक् दृष्टि [= मिथ्या दृष्टि मुक्तगु]	} प्रज्ञा
२. सम्यक् संकल्प [= ठीकगुनिस्वार्थगु नियत]	
३. सम्यक् वाणी [= सत्यवचनं मद्दं कं खँलहाय्गु]	} शील
४. सम्यक् कर्मान्त [= निर्दोषगु ज्या]	
५. सम्यक् आजीविका [= निर्दोषगु जीवन]	
६. सम्यक् व्यायाम [= पाय्छिगु उत्साह]	
७. सम्यक् स्मृति [= न्हाबलें सचेत जुइगु]	} समाधि
८. सम्यक् समाधि [= एकाग्रचित्त]	

भिक्षुपि ! सम्यक् दृष्टिं छु खः ?

भिक्षुपि ! गुगु दुःखं खः वयात खंकेगु थुइकेगु, दुःखं मदेगु उपाययात थुइकेगु; थुकियात सम्यक् दृष्टिं धाइ ।

भिक्षुपि ! सम्यक् संकल्पं धयागु छु ?

भिक्षुपि ! नैऋत्म्य (वैराग्य) संकल्प, अत्याचार (बदलामकाय्गु) संकल्प, अविहिंसा (हिंसा मयाय्गु) संकल्प थुपिं स्वतां सम्यक् संकल्प खः ।

भिक्षुपि ! सम्यक् वाणीं धयागु छु ? मखुगु खँ मलहाय्गु, चुक्ली मयाय्गु, कडागु खँ मलहाय्गु, व्यर्थया खँ मलहाय्गु-थुपिं प्यता गुणं युक्तगु सम्यक् वचनं खः :

भिक्षुपि ! सम्यक् कर्मान्त (भिगुज्या) छु खः ? प्राणी
हिंसा मयाय्गु, खुंज्यामयाय्गु । काम भोग सम्बन्धी
व्यभिचार (बलात्कार) मयाय्गु सम्यक् कर्मान्त खः ।

भिक्षुपि ! सम्यक् आजीविका धयागु छु ? शस्त्र अस्त्र
मीगु, मादक पदार्थ मीगु, विष व मनु मीगु ज्या प्रादि मयासे
भिगु ज्या याना जीवन हनेगु सम्यक् जीवन खः ।

भिक्षुपि ! सम्यक् प्रयत्न छु ? गुम्ह मनुखं मखुगु कल्पना
बुया मवेकेत, मखुगु ज्या मयाय्त, मखुगु कल्पना मदेका
छोय्त, भिगु कल्पना जुया वय्केत कुतः याइ, मेहनत याइ,
बुया बोगु भिगु कल्पना फन उन्नति याय्त कुतः याई थुकियात
सम्यक् प्रयत्न धाइ ।

भिक्षुपि ! सम्यक् स्मृति छु खः ? गुह्य मनुखं (भिक्षुं)
थ्व शरीरया बारे सतर्क जुया चवनी, सचेत जुया चवनी, छु छु
वेदना अनुभव जुल, मने छु छु कल्पना वैचवन, संक्षिप्त धाल
धाःसा लोभ, द्वेष, मोहयात दवेयाना होश तथा चवनेगुयात
सम्यक् स्मृति धाइ ।

भिक्षुपि सम्यक् समाधि छु ? चित्त चंचल जुया च्वंगु
क्लेशं याना खः । व क्लेशं प्रज्ञायात दुर्बल याना ग्यु । उकिं
काम वितर्कं अलग जुया, मभिगु विचारं मुक्त जुया चित्त एका-
ग्रयाना चवनेगु हे संक्षिप्तं सम्यक् समाधि धाइ । मेकथं धाय्
माल धाःसा मभिगुली मन मछोसे भिगुली मन थातं तथा
तय्गु सम्यक् समाधि खः ।

विद्या-आर्य अष्टांगिक मार्ग थुइका काय्गु शक्ति यात धाइ ।
 थुक्रिया अःख्गु छुं मसः मस्युगु यात अविद्या धाइ । मस्यु
 धयागु छु ? दुःख दु, दुःखया कारण दु, दुःख नाश याना छोय्
 फु, दुःख मदेका छोय्गु लँपुया बारे छुं मस्युगुयात धाइ ।
 साधारणतया मूर्खतायात अविद्या धाइ । मूर्खंम्हेस्यां ठीक
 कथं, पाय्छि कथं थुइका काइ मखु, वयाके समझदारी दइ
 मखु । न्ह्यागुं मखुथे जक थुइका काई । अजागु बुद्धियात
 अविद्या धाइ । थ्व नं छगू बन्धन खः ।

रुपराग, अरुपराग, मान, उद्धच्च व अविद्या न्यागू संयो-
 जनं (बन्धनं) अर्हत मार्गं थ्यनी बले मुक्त जुइ । अर्हत्वे थ्यनी
 बले च्चे कनागु ङ्गिगू बन्धने तवयनी मखुत । फुकक प्रकारया
 गथी, बन्धन फेने धुंकुह्य जुइ । शुद्धह्य निर्दोषीम्ह जुइ ।

अर्हत्वया अवस्थाय् थ्यनी बले वर्गभेद छुं हे दैमखुत ।
 न्ह्योगुलु व अत्सोपह धयागु ल्यनी मखुत । शोषण व भेदभाव
 दइ मखुत ।

अभिधर्मकथं दस संयोजनया बारे छुं भचा पाःगु खने दु ।
 रुपराग व अरुपराग निगू बन्धन छगू हे ल्याखे तया भवरराग
 (हानं जन्म कावनेगु इच्छा) संयोजन याना तल ।

थुपि ङ्गिगू संयोजन(बन्धन) समाजया शत्रु खः । उकिं
 थुपि ङ्गिगू बन्धनं मुक्त जुइ फुसा जक समाज विकास व
 उन्नति जुइ, कल्याण जुइ ।

लेखकया मेमेगु प्रकाशित सफूत

नेपालभाषा

१) गौतम बुद्ध	२०) क्षान्ति व मंत्री
२) बुद्धया अर्थनीति (संयुक्त)	२१) बोधिसत्त्व
३) तथागत हृदय	२२) मूर्खम्ह पासा मज्जू
४) त्याग	२३) भ्रमण नारद
५) दश संयोजन	२४) ईर्ष्या व शंका
६) भिक्षुया पत्र भाग-१,२	२५) चरित्र पुचःभाग -१,२
८) पेकिङ स्वास्थ्य निवास	२६) योगिया चिट्ठी
९) बौद्ध शिक्षा	२७) पालि प्रवेश भाग-१,२
१०) ह्लापां याम्ह गुरु सु ?	२८) धर्म मसीति
११) मां-बौ लुमन	२९) सर्वज्ञ भाग-१,२
१२) हृदय परिवर्तन	३०) दुःख मदेगु लेंपु
१३) बौद्ध ध्यान भाग-१,२	३१) शिक्षा भाग- १—४
१५) बाखें भाग- १—६	३२) दान
१६) भिक्षु जीवनी	३३) चमत्कार
१७) भिम्ह मचा	३४) व्यवहारिक प्रज्ञा
१८) बाखेंया फल भाग-१,२	३५) बौद्ध नैतिक शिक्षा
१९) धम्मचक्कप्पवत्तन सुत्त	३६) भिगू बन्धन

नेपालीभाषा

१) नेपाल चीन मंत्री	८) पेकिङ स्वास्थ्य निवास
२) बौद्ध दर्शन	९) बौद्ध संस्कार
३) नारी हृदय	१०) मंले बुझेको बुद्ध धर्म
४) बुद्धको व्यवहारिक धर्म	११) बुद्धको विचारधारा
५) पञ्चशील	१२) बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा
६) शान्ति	१३) निरोगी
७) बौद्ध ध्यान	१४) बौद्ध नैतिक शिक्षा भाग-१
	१५) बुद्ध र बुद्धधर्मको .....